

vatele tížeji než pachtýře, ani námitka, že propachtovatel nemůže výši výdělkové daně pachtýři uložené předem odhadnouti a že na její výši nemá vůbec žádného vlivu. Tyto okolnosti měl propachtovatel uvážit, než vzal na se povinnosti plniti konkurenční příspěvky ke stavbě školy bez výhrady a bez ohledu na to, jakým způsobem budou předepsány. Musí proto vyhověti tomuto smluvnímu závazku.

Čís. 5683.

Spor o žalobě podané následkem odporu podle §u 231, odstavec druhý ex. ř. není věcí feriální ve smyslu §u 223, odstavec druhý, c. ř. s.

Novým doslovem §u 469 obč. zák. nebylo ničeho změněno na zásadě, že i knihovní zástavní právo lze zříditi jen ku zajištění platné (tudíž vzniknuvší a jsoucí) pohledávky.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1926, Rv I 1720/25.)

V usnesení o rozvrhu nejvyššího podání za exekučně prodanou nemovitost byl přikázán zbytek nejvyššího podání knihovním věřitelům Marii T-ové a Františku H-ovi. Další knihovní věřitelka firma S. byla s odporem a návrhem, by zbytek nejvyššího podání byl přikázán jí, ježto pohledávka právní předchůdkyně Marie T-ové a Františka H-a nikdy nebyla po právu, poukázána na pořad práva. I vznesla žalobu, o níž tu jde. Procesní soud první stolice zamítl žalobu o nález, že žalovaní Marie T-ová a František H. jsou povinni svoliti, by částky, jež byly rozvrhovým usnesením přikázány na úhradu jich pohledávek, byly přikázány žalobkyni jakožto následující knihovní věřitelce. Důvody: V §u 469 obč. zák. jest vyslovena zásada, že hypotekární statek zůstane tak dlouho zavazen, pokud se dluh z knih nevymaže. Dokud se tak nestalo, může vlastník statku . . . převést zástavní právo na novou pohledávku. I když § 469 obč. zák. mluví o zástavních právech, jež byla konsumována vyplacením a zpětným zaplacením pohledávky a převodem po uhasnutí dluhu ještě jednou má jich býti využito, jest přece míti na paměti, že jest pravidelným postup, že zástavní právo stane se následkem zaplacení formelním zástavním právem a že předpis §u 469 obč. zák. právě tak jako § 1446 obč. zák. spočívá na zásadě hospodářského styku, týkající se vlastnické hypoteky, jakož i na zásadě, důsledně chrániti důvěru ve veřejné knihy. Není přesvědčivých důvodů pro názor, že by nemohl nastati převod ještě neuskutečněného hypotekárního zástavního práva, při čemž ještě zápůjčka nebyla vyplacena a proto ani zpět zaplácena, jako každého jiného majetkového práva. Pro to mluví důvody hospodářského styku a důvěra ve veřejnou knihu. V souzeném případě dlužno spatřovati v postupní listině pivovaru P. listinu, prokazující zánik zástavního práva pivovaru. Dispozičního práva podle §u 469 a) obč. zák. nemohla se knihovní vlastnice Marie K-ová vzdáti. Chtěla-li se žalující firma S. proti tomu ochrániti, měla, udílejíc právo přednosti pro pohledávku 2500 Kč pivovaru P. před svou vlastní pohledávkou 13.000 Kč, užiti práva podle §u 469 a) obč. zák.

tím, že by byla Marii K-ovou zavázala, by dala hypoteku vymazati a tento závazek v pozemkové knize poznamenati, v kterémžto případě by Marie K-ová nemohla s hypotekou disponovati. Ježto však žalobkyně to promeškala, Marie K-ová byla rozsudkem donucena svoliti k převodu pohledávky a Marie T-ová a František H. nabyli hypoteku v důvěře v právoplatný rozsudek a ve veřejné knihy, musí si žalobkyně dáti líbiti postup nevyřazené hypotekární pohledávky. Tak zv. právo postupu následujícího hypotekárního věřitele není totiž v pravdě právem, nýbrž pouhým následkem konečného zániku předchozích hypotek, jenž v tomto případě byl zmařen, jsa vůbec značně omezen zásadou publicity a §em 469 obč. zák. O d v o l a c í s o u d vyhověl odvolání žalobkyně potud, že uznal podle žaloby proti žalovanému Františku H-ovi, ohledně žalované Marie T-ové pak napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Odvolací soud nesouhlasí zcela s právním posouzením prvního soudu, vycházejí z tohoto právního názoru. § 447 obč. zák. ustanovuje: »Zástavní právo je věcným právem, které je věřiteli propůjčeno, aby z věci, nebude-li z á v a z e k v určitý čas splněn, dosáhl uspokojení.« § 449 praví: »Zástavní právo vztahuje se sice vždy k platné pohledávce...« Zástavní právo jest tudíž právem akcesorickým, odvozeným, vedlejším, příslušejícím věřiteli, předpokládá pohledávku jako hlavní dluh, jest věcným ručením za dluh. Dle zákona jakož i dle nauky a praxe předpokládá zástavní právo platnou pohledávku, již má zajistiti, jeho vznik jest odvislým od jsoucnosti pohledávky, jež má býti zajištěna; bez pohledávky nevzniká tudíž zástavní právo. Ani zástavní právo, vložené do knih, nečiní výjimky, i toto právo vyžaduje ku svému vzniku platnou pohledávku zástavního věřitele. Tomuto právnímu názoru neodporují ani předpisy 6. titulu třetí dílčí novely k občanskému zákoníku, týkající se dispozice vlastníkovo s hypotekou. § 469 obč. zák. praví: »Zapravením »dluhu« zástavní právo zaniká. Zástavce jest však povinen dluh zapraviti jen tehdy, když mu zároveň bude vrácena zástava. Ke zrušení hypoteky samo zaplacení »dluhu« nestačí. Hypotekární statek zůstane zavazen, dokud se dluh z knih nevymaže«. Tedy i předpis zákona předpokládá jsoucnost dluhu, o jehož zaplacení mluví, a s ním spojuje jistá práva vlastníka hypoteky. Totéž platí v případě §u 1446 obč. zák. v doslovu III. dílčí novely, jenž obsahuje předpis, že práva a závazky, vložené do veřejných knih, nezaniknou sloučením, pokud se z veřejných knih nevymažou. I tu se předpokládá u zástavního práva platná pohledávka. Zachování pořadu pro dluh, jenž má býti budoucně na nemovitost vtělen, upravuje § 53 a 55 knih. zák. příslušnou poznámkou. Ježto zástavní právo jest podružným právem, předpokládajícím platnou pohledávku jako právo hlavní, nelze zásadně zástavní právo převésti, není-li tu pohledávky, tvořící jeho základ. Nejlepším příkladem pro to jsou úvěrní hypoteky, jichž převod jako takový jest možným pouze podle míry přenosnosti základních poměrů, za něž vážnou (viz plenární rozhodnutí býv. nejv. soudu ze dne 22. června 1915, Gl. U. n. ř. 7492). § 36 III. dílčí novely k obč. zák. mluví o tom, že zapsané z á s t a v n í p r á v o může býti převedeno na třetí osobu, ale i tento § předpokládá, že pohledávka, tvořící základ tohoto zástav-

ního práva, zanikla sloučením, tedy i zde jest původní jsoucnost pohledávky základem napotomního převodu zástavního práva. Ve všech případech, v nichž zákon mluví o převodu zástavního práva po zaplacení dluhu, vychází z mylného předpokladu dalšího trvání původně sice tu byvší, avšak zaplacené pohledávky až ku výmazu zástavního práva a k této fikci přimykají se pak zákonné důsledky. Dle názoru odvolacího soudu nemohl tedy pivovar P. ani zaknihovanou pohledávku 25.000 Kč, ani pro ni vložené zástavní právo převést na žalované, pohledávku proto nikoliv, poněvadž jí nebylo, zástavní právo proto nikoliv, poněvadž bylo vyhraženo pro zápůjčku, jež nikdy nebyla dána, pročež nikdy nevzniklo. Tím pozbývá právní působnosti i knihovní postoupení přednosti žalobkyní, ovšem pouze potud, pokud nejsou postupníci chráněni důvěrou ve veřejné knihy. Jde tu ještě o otázku bezelstnosti, jež u žalovaného Františka H-a nepřichází v úvahu, ježto jeho právnímu zástupci při převodu bylo dobře známo, že pivovar P. Marii K-ové neposkytl zápůjčky. Vědomost zástupcova působí i proti zastoupenému, pročež se žalovaný František H. nemůže dovolávat důvěry v pozemkovou knihu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného Františka H-a.

Důvody:

Dovolání není opožděno, jak mylně za to má dovolací odpověď, neboť řízení o žalobě podané následkem odporu podle Šu 231 druhý odstavec ex. ř. není řízením exekučním, nýbrž řízením sporným, a nezáleží na tom, že pro žalobu příslušným jest exekuční soud, neboť to ničeho nemění na podstatě řízení o žalobě. Nelze proto pokládati takovýto spor za feriální věc ve smyslu Šu 223 druhý odstavec c. ř. s., jenž, mluvě o řízení exekučním, má na zřeteli jen řízení toto, pokud se týče rozhodnutí v tomto řízení vydaná, avšak nikoliv řízení sporné, potřebné k vyřízení odporu exekučním soudem podle Šu 231 prvý odstavec ex. ř. na pořad práva odkázaného. Platí tedy pro tento případ ustanovení Šu 225 prvý odstavec c. ř. s., vzhledem k němuž bylo dovolání podáno ve lhůtě.

Dovolání uplatňující jen dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu Šu 503 čís. 4 c. ř. s. není opodstatněno. Nezáleží na tom, že jak dovolání uvádí, Marie K-ová valutu 25.000 Kč, správně snad vzájemnou hodnotu, obdržela od právní předchůdkyně (cedentky) žalovaného Františka H-a, Marty M-ové; odevzdáním vlastnictví k prodané nemovitosti, neboť tím nestala se Marie K-ová dlužnicí P-a, nýbrž jen dlužnicí Marty M-ové ohledně zbytku kupní ceny 25.000 Kč, k jejímuž uhrazení právě sloužiti měla valuta v stejné výši zápůjčky, již P. Marii K-ové sice poskytnouti měl, ale vskutku neposkytl. Nevznikla-li však P-ovi vůči Marii K-ové pohledávka, najmě ne pohledávka 25.000 Kč, pro niž na nemovitosti Marie K-ové pod položkou 51 v jeho prospěch zapsáno bylo knihovní právo zástavní, pak ovšem toto nikdy nevzniknuvší zástavní právo nemohlo býti platně a účinně přeneseno

na žalovaného Františka H-a, leč, že by byl jednal v důvěře v pozemkovou knihu, což podle zjištění odvolacího soudu se nestalo a což samo dovolání o žalovaném Františku H-ovi již více ani netvrdí. Že jen z příčiny zjednodušení a za žalobkynina souhlasu právo zástavní, o které jde, nebylo zapsáno napřed pro Martu M-ovou, nýbrž ihned pro družstvo P., by ušetřeny byly útraty spojené s převodem, nebylo v prvé stolici tvrzeno a nelze proto k této novotě přihlížeti v řízení dovolacím (§ 504 odst. 2 c. ř. s.). Nejde tu o formální otázku, nýbrž o skutečnost pro rozhodnutí této právní rozepře důležitou, že družstvo P. zápůjčku původně zamýšlenou Marii K-ové vskutku neposkytlo, t. j. valutu 25.000 Kč, jak nesporno, jí nevyplatilo, že takto žádné pohledávky proti Marii K-ové nenabylo a že právě proto jejím zástavním věřitelem státi se nemohlo. Dovolání marně poukazuje na změny nastalé v občanském právu třetí dílčí novelou ohledně knihovního práva zástavního (§§ 33 a násl. cís. nař. ze dne 19. března 1916, čís. 69 ř. zák.), pokud se týče na vlastnickou hypoteku a na soustavu pevných míst zástavních, neboť onou novou úpravou nebyl převzat do platného občanského práva ani právní útvar vlastnické hypoteky (říšsko německé právo), ani jí nebyla přijata soustava pevných zástavních míst (švýcarské právo), nýbrž bylo setrváno na dosud platné zásadě ryze akcesorní povahy zástavního práva (§§ 447 a 449 obč. zák.), z níž byla v zájmu snadnějšího využití hypotekárního úvěru novou úpravou §§ 469 a 1446 obč. zák. připuštěna toliko výjimka z tohoto pravidla pro případ, že dluh zástavním právem krytý zanikl zaplacením pokud se týče umořením anebo spojením. Ale vždy i v těchto případech se předpokládá, že zástavní právo knihovní zřízeno bylo ku zajištění platné, vzniknuvší a jsoucí pohledávky, a na tom, že pro neexistující pohledávku nelze zříditi zástavní právo, nebylo třetí dílčí novelou nic změněno. Dovolání nemá pravdu, že nerozhoduje důvěra v pozemkovou knihu, které se ostatně žalovaný František H. dříve sám dovolával, jenže svou bezelstnost neprokázal. Naopak, jen kdyby dovolatel byl jednal v důvěře v pozemkovou knihu, byl by, právě tak, jak Marie T-ová, nabyt knihovního zástavního práva a jen v tomto případě byl by se stal hypotekárním věřitelem Marie K-ové. Jelikož však František H. podle zjištění odvolacího soudu pravý stav věci dobře znal a tedy v důvěře v pozemkovou knihu nejednal, nemohl postupem, o který jde, nabytí práv, kterých jeho postupitelka sama neměla a podle toho, co uvedeno, mít ani nemohla (§ 1394 obč. zák.). Dovolání, které se jinak odkazuje na správné a výstižné důvody napadeného rozsudku, není tudíž odůvodněno a nebylo mu proto vyhověno.

Čís. 5684.

Schovanci nepřisluší nárok na úplatu za služby pěstounům, třebaš schovanec zůstal v domácnosti pěstounů (syna jejich) i po dosažení 22. roku a pěstouni již zemřeli.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1926, Rv I 1806/25.)